

УДК: 330

DOI: 10.18524/2413-9998/2019.1(41).173806

О. В. Церковна,

старший викладач

кафедри менеджменту та інновацій

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,

Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна,

e-mail: onu_eu@ukr.net

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ЛОГІСТИКИ У ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті досліджено теоретико-методичні підходи до інноваційної логістики у промисловому секторі національного макроекономічного середовища. Проведено аналіз досвіду найбільш ефективних із погляду логістики країн світу, зокрема Німеччини, Франції, Нідерландів, а також тих, що динамічно розвиваються (Китаю, Малайзії, Об'єднаних Арабських Еміратів, Індонезії). Обґрунтовано, що структуризація інноваційної логістики базується на етапах тактичної та стратегічної логістики. Виокремлення характерних рис взаємопов'язаних форм базової та інноваційної логістики надало можливість сформувати спектральну сукупність складових, які запропоновані у дослідженні. Запропоновано процес формування інноваційної логістики з точки зору впливу окремих інновацій та факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Розроблена система інноваційної логістики та її структурні елементи.

Ключові слова: інноваційна логістика; стратегія; система; факторне середовище; національна економіка.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На етапі сталого розвитку макроекономічного середовища впровадження сегментарних та системних перетворень сучасної логістики потребує суттєвих змін в чинних структурах завдяки реалізації адаптивних прогресивних управлінських методик та інноваційних підходів. Формування нових видів логістики на основі існуючого базису дає можливість виділити інноваційну логістику, яка будується у вигляді системи завдань, принципів, методів та інструментів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням проблем та питань особливостей інновацій в логістиці присвячені праці вітчизняних та зарубіжних учених, а саме: Д. Афанасенко, В. Алькема, В. Борисова, І. Кіппера, Л. Прокопишина, Т. Пасічника, М. Портера, Джеймс С. Стока, Д. Уотерс, Дуглас М. Ламберта.

Деякі аспекти логістичного підходу до управління на мікро-, та макрорівнях досліджували такі вчені, як: Д. Іванов, Ф. Котлер, Н. Круминш, Н. Чухрай, О. Ястремська, О. Посилкіна, С. Смерічевська, І. Поповиченко, Н. Тарнавська, А. Семененко та ін.

Проте існують окремі невирішені питання щодо застосування єдиного системного підходу до формування та функціонування інноваційної логістики та її складових, які потребують розв'язання та методичної підтримки, враховуючи сучасні тенденції та спрямованість макроекономічного середовища.

Постановка завдання. Дослідити та обґрунтувати теоретико-методичні підходи до інноваційної логістики у промисловому секторі національного макроекономічного середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз досвіду найбільш ефективних із погляду логістики країн світу, зокрема Німеччини, Франції, Нідерландів, а також тих, що динамічно розвиваються (Китаю, Малайзії, Об'єднаних Арабських Еміратів, Індонезії та ін.), свідчить, що запорукою їх успіху стала національна логістична стратегія (*national logistic strategy*), яка визначала стратегічне бачення й ресурси для досягнення цього бачення [1].

Формування інноваційної стратегії щодо розвитку логістичної системи є фактором зростання національної економіки з урахуванням суспільних інтересів, ресурсного забезпечення та екологічних аспектів в умовах інтеграційних процесів, що, в свою чергу, потребує відповідного нормативно-правового супроводу.

Особливий вид логістики, який будується за рахунок новітніх методів, інструментів, виділяє окремі об'єкти управління, які характеризуються системою критеріальної оцінки та сукупністю факторів впливу внутрішнього та зовнішнього середовища.

Структуризація інноваційної логістики базується на етапах тактичної та стратегічної логістики, враховуючи узагальнюючі критерії ефективності, а саме: поліпшення якості обслуговування суб'єктів та зниження сукупних логістичних витрат з урахуванням загальної спрямованості системи управління та встановлених цілей.

Інноваційна оперативна логістика передбачає управління потоковими процесами в межах нормативної моделі управління, тобто здійснюється раціоналізація(оптимізація) в рамках апіорно заданих обмежень, які обумовлені цією моделлю.

В свою чергу, стратегічна логістика спрямована на вирішення довгострокових завдань щодо розвитку логістичної діяльності, враховуючи

векторіальну спрямованість мікро-, мезо- або макросуб'єктів та можливості (технічні, кадрові, фінансові тощо) впровадження інноваційних технологій та сучасної методології (інсорсинг, аутсорсинг та інші).

Підвищення ефективності системи управління потоковими процесами (матеріальними і нематеріальними) лежить в основі мети інноваційної логістики, яка формується на основі пріоритетних принципів та напрямків суб'єктів.

На мікро- та мезорівнях в сфері закупівельної логістики вирішуються завдання з оптимізації виробничих запасів, вибір форм постачання, оптимального задоволення потреб структурних підрозділів з урахуванням ефективності використання взаємозамінних ресурсів, вибору найбільш вигідних видів транспорту, а також завдань раціональної складської обробки матеріалів.

Побудова концепції щодо формування логістичного потенціалу, яка передбачає розгляд і використання ряду важливих принципів і методологічних підходів, пов'язана з виокремленням оптимальних шляхів розвитку макроекономічного середовища з використанням сучасних стратегій.

На думку деяких авторів, інноваційна логістика спрямована на покращення рівня регулювання логістичними процесами на основі реалізації окремих інновацій, які відрізняються технологічним та організаційним характером, а також орієнтуються на підвищення рівня обслуговування споживачів, зростання ефективності поточкових процесів, а також на значне зниження витрат на логістичні послуги. В свою чергу, технологічні інновації, як правило, мають відношення до нових товарів, виробничих методів і до впровадження нових технологій, а нетехнологічні - можуть впливати на підходи до управління підприємством та формування ринкових між організаційних бізнес-моделей [1].

Підкреслюючи специфіку та спрямованість інноваційної логістики, предметом дослідження можна вважати методичні підходи щодо регулювання логістичних систем, в свою чергу, об'єктом її моніторингу є потокові процеси на мікро-, мезо- та макрорівні, які є базовими сегментами для здійснення управлінського впливу на основі новітніх технологій, які пройшли апробацію та відзначаються високою ефективністю.

За допомогою інноваційної тактичної логістики можливо підвищувати якісний рівень сучасних поточкових процесів за рахунок розробки нормативної схеми обмежень. При цьому базовими завданнями суб'єктів структур базової логістики є підтримка досягнутої ланки управління, яка відповідає за рівень ефективності обслуговування, враховуючи фактори зовнішнього та внутрішнього середовища.

Слід зазначити, що постійне підвищення рівня управління за допомогою логістичних новацій з метою оптимізації потокових процесів за такими важливими параметрами, як підвищення якості обслуговування і зниження сукупних логістичних витрат, можливо завдяки урахуванню впливу сукупності об'єктивних і суб'єктивних факторів, виявлення яких базується на певній системі індикаторів.

Інші автори вважають, що наявність відповідної кількості інновацій в умовах сучасного світового ринку потребує обов'язковості управління їх потоком, а це, в свою чергу, підкреслює необхідність використання принципів логістики як науки, що орієнтується на просторове та часове переміщення потоків. В свою чергу, логістичний потік інновацій – це потік інновацій, який циркулює в логістичній системі, а також між логістичною системою і зовнішнім середовищем, і є необхідним для забезпечення інноваційного розвитку системи. До основних сегментів логістичного управління потоком інновацій можна віднести час (тривалість інноваційного циклу), величину потоку (в кількісних і якісних показниках), витрати на інноваційну діяльність, корисність (ефект) інноваційної діяльності та інші [1].

На нашу думку, саме процес впровадження логістичних інновацій в діючі системні сукупності називають «логістизацією», яка складається з діяльності логістичних структур, об'єктами регулювання при цьому стають потокові процеси та існуючі в базовій логістиці сфери управління.

Крім того, інноваційна логістика здійснює керування відповідними процесами з метою вдосконалення системи управління, враховуючи різні ступені результативності.

Окремі автори вважають, що логістизація – засіб підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання на ринку за допомогою досягнення ефективної діяльності за рахунок зменшення транспортних витрат [2].

Найчастіше структури та підструктурні сегменти базової логістики вирішували складні завдання, що підтверджується дослідженням даних питань в період доіндустріальної та індустріальної економіки, коли відмічалась неможливість поєднання окремих функцій та зменшувало якість результатів. Саме тому простежувалась необхідність формування нових підходів з точки зору змісту та сутності логістики, враховуючи тенденції розвитку та пріоритетні напрямки економічних та суспільних відносин.

Крім того, в період постіндустріальної економіки, на базі системної мережевої або віртуальної інтеграції здійснюється розвиток науково-практичної діяльності окремих сфер, у тому числі й логістики, яка стає

обов'язковим сегментом ефективної системи управління на всіх рівнях, враховуючи стан громадських та господарських одиниць.

Саме даний період характеризується формуванням ключових компетенцій господарських структур, що, в свою чергу, підтверджується стратегією аутсорсингу, яка пропонує застосовувати процедуру передачі деяких другорядних функцій для зменшення загальних витрат.

Виокремлення характерних рис взаємопов'язаних форм базової та інноваційної логістики дає можливість сформувати спектральну сукупність, яка містить:

- сучасні методи та прийоми;
- нові форми і системи управління потоковими процесами;
- розробка способів оцінки індикаторів економічної ефективності процесів логістизації окремих суб'єктів;
- процес систематизації та використання міжнародного досвіду;
- моделювання та алгоритмізація функціональних структур логістичної системи.

Слід підкреслити, що методична підтримка даних процесів здійснюється за допомогою динамічного програмування, теорія нечітких множин, економетрики, системного аналізу, теорія ігор та черг та інших прийомів загальнонаукового та спеціального спрямування. Формування системних підходів до інноваційної логістики вимагає дослідження ефективності управління сукупними матеріальними потоками, що потребує окремого інструментального забезпечення з урахуванням принципів аспектів та особливостей здійснення потокових процесів.

Процес формування інноваційної логістики з точки зору впливу окремих інновацій та факторів внутрішнього та зовнішнього середовища представлено на рис. 1.

Під впливом технологічних, організаційно-управлінських, комунікаційних та інших видів інновацій логістика у своєму базовому вигляді трансформується в інноваційну логістику, яка виконує спектр необхідних функцій та задач, спрямованих на реалізацію стратегічних цілей суб'єктів на мікро-, мезо- та макрорівні. Не менш важливим є оцінка факторів внутрішнього середовища, до яких відносяться:

- наявність та стан ресурсного потенціалу, в тому числі, матеріального, кадрового, інформаційного, інвестиційного тощо;
- рівень конкурентоспроможності національної економіки та окремих суб'єктів господарювання;
- нормативно-правовий аспект щодо регулювання питань функціонування логістичних систем в межах встановлених цілей та завдань;

Рис. 1. Процес формування інноваційної логістики
Джерело: розроблено автором.

- професійне кадрове забезпечення;
- транспарентність державної системи управління;
- рівень технологічного та комунікаційного розвитку
- стан державної соціально-економічної, фінансової, екологічної та культурної політики;
- структура логістичного ланцюга;
- рівень взаємосполучуваності між різними видами транспорту як на державному, так і регіональному рівні;
- структура ринку логістичного аутсорсингу та ринку складської нерухомості;
- стан транспортних мереж в Україні, в більшому ступеню – незадовільний;
- порушення цілісності держави: наявність тимчасово окупованих територій, військові дії на Сході України;

Крім того, слід оцінювати також фактори зовнішнього середовища, а саме:

- глобальні соціально-економічні процеси;
- міжнародна фінансова, економічна, соціальна та трудова інтеграція;
- ринкові регулятори: стан фондового та фінансового ринку, ринку праці; ринок енергоресурсів та інші;
- взаємодія міжнародних організацій, можливість спільного вирішення окремих питань економічного та соціального зростання;
- стан світового ринку логістичних послуг;
- функціонування міжнародних логістичних систем.

Зазначимо той факт, що інтеграційний характер інноваційної логістики дає можливість зосередитись на реалізації та виконанні поставлених завдань в короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій терміни, базуючись на системі фінансового, кадрового, комунікаційного та транспортного забезпечення.

За допомогою інноваційної логістики виявляються потенціальні ресурси в окремих системах, що уможливує підвищення ефективності системи управління в цілому.

Зазначимо, що інноваційна логістика представляє собою систему наукових підходів, методів та прийомів, спрямованих на удосконалення процесу управління потоковими процесами на основі розробки та реалізації інноваційних підходів щодо регулювання структурних елементів.

На основі оперативної інноваційної логістики процес логістизації передбачає максимальну оптимальність поточкових процесів, враховую-

чи внутрішні резерви та структурні особливості, а саме:

- інфраструктурні;
- організаційні;
- нормативно-правові;
- функціональні;
- професійні;
- кадрові;
- об'єктивно-суб'єктивні;
- системні;
- інноваційні;
- індикативні;
- інвестиційні та ін.

Процес покращення управлінських рішень, окремих мотивів і стимулів, а також підвищення продуктивності управлінської праці за допомогою зниження питомих витрат управління лежить в основі завдань логістизації з використанням пріоритетних аспектів інноваційної логістики.

Впровадження за допомогою стратегічної логістики процедури реструктуризації діючих та новостворюваних систем потребує застосування принципово аспектною моделі, яка характеризується відповідними цілями, задачами, методами та повинна містити відповідний прорахований алгоритм дій.

Слід підкреслити, що необхідно враховувати факт складності, а іноді й неможливості здійснення управління на базі застарілої моделі регулювання, використовуючи консервативні організаційно-економічні сегменти, недосконалі завдання, непрогресивні кадрові та інформаційне забезпечення.

Система інноваційної логістики та її структурні елементи представлені на рис. 2.

Формування інтегрованої інноваційної логістики здійснюється за допомогою поєднання пріоритетних аспектів оперативної та стратегічної інноваційної логістики, враховуючи цілі, завдання, програмне забезпечення, принципи, функції, а також сукупність суб'єктів та об'єктів.

Основною метою оперативної інноваційної логістики є покращення ефективності управлінських підсистем шляхом поліпшення якісних та кількісних параметрів прийнятих рішень та впливу на об'єкти управління, враховуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

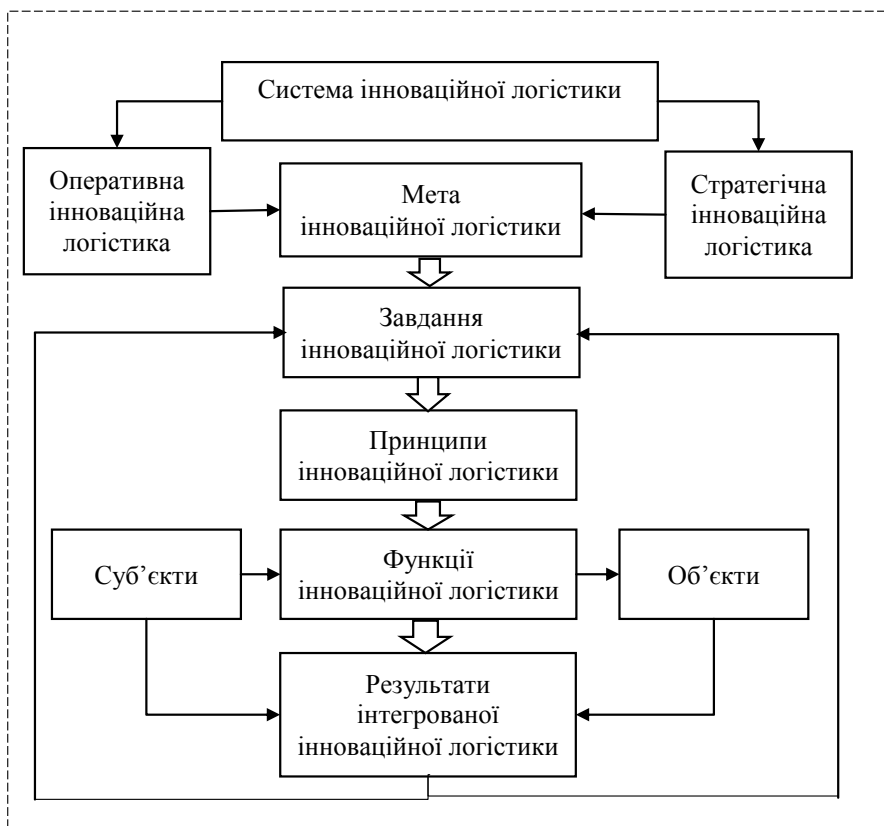

Рис. 2. Структура системи інноваційної логістики

Джерело: розроблено автором.

В свою чергу, ціллю стратегічної інноваційної логістики є оптимізація ефективності всіх систем управління за допомогою значних стратегічних змін з урахуванням ієрархії функціонування підсистем та довгострокової мети всієї системи. Розробка завдань інноваційної логістики здійснюється на основі встановленої мети як з точки зору оперативного, так й тактичного й стратегічного управління, використовуючи ознаки потокових процесів.

Висновки та пропозиції. Досягнення встановлених цілей інноваційної логістики порівнюється з отриманими результатами, які представлені у виявленні потенційних можливостей управління шляхом раціоналізації потокових процесів в межах чинного нормативного механізму регулювання, а також за рахунок суттєвого покращення іс-

нуючої моделі управління, враховуючи обов'язковість певних умов, а саме: підвищення індикаторів функціонування логістичної системи та зниження сукупних витрат.

Налагодження оптимально-дієвого організаційного механізму логістичної діяльності на основі інноваційно-інвестиційної спрямованості уможливить реалізацію логістичного потенціалу, а також модернізацію та розширення ефективної логістичної інфраструктури за умови зниження сукупних витрат, зростання енергоефективних вантажних перевезень та забезпечення виконання принципів соціальної безпеки, екологічності й економічної результативності.

Список використаної літератури

1. Борщ В. І., Соколова О. А. Інноваційна модель розвитку агропромислового комплексу України. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2018. Том 17. Вип. 3 (40). С. 93-111. DOI: 10.18524/2413-9998/2018.3(40).148383
2. Інноваційна економіка : теоретичні та практичні аспекти. Монографія / за ред. д.е.н., доц. Є. І. Масленнікова. Вип. 1 . Херсон : Гринь Д.С., 2016. 854 с.

Стаття надійшла 05.06.2019 р.

А. В. Церковная,

старший преподаватель

кафедры менеджмента и инноваций

Одесского национального университета имени И. И. Мечникова,

Французский бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Украина,

e-mail: opu_eu@ukr.net

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ИННОВАЦИОННОЙ ЛОГИСТИКЕ В ПРОМЫШЛЕННОСТИ

В статье исследованы теоретико-методические подходы к инновационной логистике в промышленном секторе национальной макроэкономической среде. Проведен анализ опыта наиболее эффективных с точки зрения логистики стран мира, в частности Германии, Франции, Нидерландов, а также тех, динамично развивающихся (Китай, Малайзии, Объединенных Арабских Эмиратов, Индонезии). Обосновано, что структуризация инновационной логистики базируется на этапах тактической и стратегической логистики. Выделение характерных черт взаимосвязанных форм базовой и инновационной логистики предоставило возможность сформировать спектральную совокупность составляющих, которые предложены в исследовании. Предложено процесс формирования инновационной логистики с

точки зрения влияния отдельных инноваций и факторов внутренней и внешней среды. Разработана система инновационной логистики и ее структурные элементы.

Ключевые слова: инновационная логистика; стратегия; система; факторная среда; национальная экономика.

O. V. Tserkovna,

senior lecturer

of Management and innovations Department

of Odessa I. I. Mechnikov National University

24/26 Frantsuzkyi bulvar, Odessa, 65058, Ukraine,

e-mail: onu_eu@ukr.net

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO INNOVATIONAL LOGISTICS IN INDUSTRY

The article deals with theoretical and methodical approaches to innovative logistics in the industrial sector of the national macroeconomic environment. The analysis of the experience of the most effective from the point of view of logistics of the countries of the world, in particular Germany, France, the Netherlands, and also those that are dynamically developing (China, Malaysia, the United Arab Emirates, Indonesia). It is substantiated that the structuring of innovative logistics is based on the stages of tactical and strategic logistics. The isolation of the characteristic features of the interconnected forms of basic and innovative logistics gave the opportunity to form the spectral composition of the components proposed in the study. The process of formation of innovative logistics from the point of view of the influence of individual innovations and factors of the internal and external environment is offered.

The methodological basis of the paper is the complex of methods, including methods of scientific cognition, analysis and synthesis, systematization and scientific abstraction. The information basis of the conducted researches is the scientific work of domestic and foreign scientists in the field of realization of market strategies in the subjects of the national economy.

It is substantiated that the achievement of the established objectives of innovative logistics is compared with the results obtained in identifying potential management opportunities by streamlining stream processes within the current normative regulatory mechanism, as well as by substantially improving the existing management model, taking into account the obligation of certain conditions, namely: increase of indicators of logistics system functioning and reduction of aggregate expenses. The establishment of an optimally effective organizational mechanism of logistic activity on the basis of innovation-investment orientation will make possible the implementation of logistic potential, as well as modernization and expansion of efficient logistics infrastructure, provided that overall costs are reduced, energy efficient freight transportation is increased, and social safety, environmental and economic performance are implemented.

Practical importance of the system of innovative logistics and its structural elements is developed.

Key words: innovative logistics; strategy; system; factor environment; national economy.

References

1. Borshch, V. I. & Sokolova, O. A. (2018). Innovatsiina model rozvytku ahropromyslovoho kompleksu Ukrainy [Innovative model of Ukrainian agricultural sector's development]. *Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka. – Market economy: modern management theory and practice*. Vol. 17, Issue 3 (40). Pp. 93-111. DOI: 10.18524/2413-9998/2018.3(40).148383 [in Ukrainian].
2. Maslennikov, Ye. I. (2016). Innovatsiina ekonomika : teoretychni ta praktychni aspekty [Innovation economy : theoretical and practical bases]. Kherson : Hryn D. S. [in Ukrainian].